

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність країни, технологічний чинник, галузі економіки.

РЕЗЮМЕ

В статье проведен анализ уровня международной конкурентоспособности страны по основным товарным группам экспорта и оценена зависимость уровня международной конкурентоспособности стратегически важных отраслей экономики Украины от технологических факторов.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность страны, технологический фактор, отрасли экономики.

SUMMARY

The article analyzes the level of international competitiveness of the country's main export commodity groups and evaluated the dependence of international competitiveness level of the Ukrainian strategic sectors of the economy from technological factors.

Keywords: international competitiveness, technological factors, economic sectors.

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Бексултанов О.В., аспірант Донецького національного університету, Україна

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається активізація міжнародного економічного розвитку країн. Спираючись на це, для розвитку національного виробництва будь-якої країни стає необхідною взаємодія з іншими країнами, участь у міжнародному розподілі праці та міжнародному обміні товарами та послугами. Посилюється активізація інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Характерною межею розвитку світогосподарських зв'язків на сучасному етапі є активне включення в них всіх країн і регіонів світу. Інтеграція пронизує самі різні сторони економічного і політичного життя країн, що інтегруються. Посилюється інтернаціоналізація виробництва, системи господарських відносин, формуються засоби взаємодії між країнами на основі економічної інтеграції. Господарські зв'язки різних країн отримують поштовх від участі у міжнародному розподілі праці.

Україна належить до числа країн з відкритою економікою, однак це не є наслідком ефективного експортного виробництва і платоспроможного попиту, активного міжнародного інвестування й інтеграційної взаємодії. Навпаки, відкритість економіки України пов'язана з надмірною залежністю від імпорту енергоносіїв; низьким внутрішнім платоспроможним попитом; вимушеним експортом низькотехнологічної металургійної продукції, виробництво якої поглинає значну частину критичного енергоімпорту; орієнтацією на зовнішні джерела фінансування в умовах кризи внутрішнього інвестування.

Дослідженню проблем міжнародної економічної інтеграції присвячено праці відомих вітчизняних вчених: В.Андрійчука, В.Будкіна, І.Бураковського, В.Геєця, Б.Губського, А.Кредісова, Д.Луцькяненка, В. Ляшенка, Ю.Макогона, В.Новицького, Ю.Пахомова, А.Поручника, Т.Орехової, А.Філіпенка, А.Мокія та ін.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ міжнародної економічної інтеграції, розробка практичних рекомендацій щодо визначення регіонально-інтеграційних пріоритетів країн і організаційно-економічних умов їх реалізації в процесі глобалізації економіки.

Об'єктом дослідження є процеси визначення регіонально-інтеграційних пріоритетів України і розбудови міжнародної економічної діяльності відповідно до визначених напрямків інтеграційної взаємодії в процесі глобалізації економіки.

Предметом дослідження є організаційно-економічні засади розвитку інтеграційних процесів в умовах глобалізації, науково-методичні та науково-практичні аспекти включення країн до процесів міжнародної інтеграційної взаємодії.

Ефективність національної економіки залежить не тільки від результатів її внутрішньої діяльності, але і від участі в світових економічних відносинах, ступеня її інтеграції в світове господарство. Зростаюча відкритість економіки України зумовлює відповідну залежність внутрішнього ринку від зовнішнього, і підсилює їх взаємодія. У зв'язку з цим актуалізується питання визначення умов, завдяки яким взаємодія внутрішнього і зовнішнього ринків позитивно впливає на стабільний соціально-економічний розвиток України.

Виникає ряд проблем методичного і практичного характеру, пов'язаних з регулюванням і контролем зовнішньоторговельних відносин, невідкладне вирішення яких призведе до створення дієвого механізму захисту економічних інтересів країни у зовнішній торгівлі, гарантуватиме зовнішньоекономічну безпеку держави. У цьому контексті особливо важливим є визначення оптимальних меж відкритості економічної системи.

Характер взаємозв'язків України зі світом є одним із самих складних і важливих питань сучасного розвитку. Необхідність активного інтегрування України визначає особливу важливість формування її зовнішньоекономічних зв'язків із євразійського континенту.

Досвід світової практики розвитку інтеграційних процесів свідчить, що ефективний розвиток інтеграційного співробітництва базується на деяких передумовах: близькість рівній ринкової зрілості, географічна близькість, загальність проблем соціально - економічного характеру, цілеспрямованість держав у розвитку процесу створення зони вільної торгівлі, ін.

Слід детальніше розглянути активізацію інтеграційних взаємодій на євразійському континенті.

Таким чином, співробітництво з країнами СНД спирається на історичні зв'язки, взаємопов'язаність економік, подібність економічних проблем, ін. У межах СНД існують умови поглиблення відносин з країнами Центральної Азії, які мають великі природні ресурси (паливно-енергетичні та мінерально-сировинні); з країнами Закавказзя, які сприяють виходу України на ринки Центральної Азії та Близького Сходу.

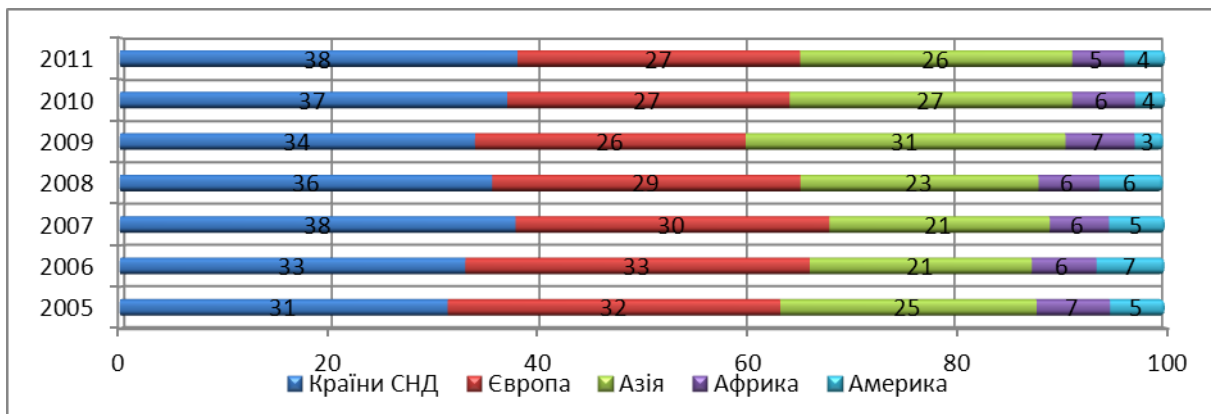

Рис.1. Доля регіонів світу в загальній сумі експорту товарів з України, за період з 2005 по 2011р, %.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Серед основних недоліків можна зазначити, що інтеграція в умовах економічної кризи країни СНД, ставить під сумнів її практичну реальність. Економічна небезпека спонукає країни до двостороннього зближення, що характеризує дану модель як «інтеграція виживання» на відміну від економічної «інтеграції зростання».

З яскраво виявленим географічним чинником навколо Чорного моря є ОЧЕС. Основні пріоритети Чорноморського вектору - поглиблення економічних відносин з Туреччиною - для забезпечення диверсифікації джерел надходження нафтопродуктів, імпорту сировини для легкої промисловості, Грецією - розвиток судноплавства в басейні Середземного моря, Болгарією та Румунією - розвиток торгівлі в Придунайському регіоні. Недоліки ОЧЕС - дезінтеграційні фактори; неоднорідність політичних пріоритетів, економічна інфраструктурна несумісність, яскраві соціально-культурні відмінності, глибокі конфлікти між країнами та всередині деяких з них.

Однак, в рамках стратегічного європейського напрямку ОЧЕС надає позитивну взаємодію вітчизняної економіки з економікою європейських країн. Для України питання приєднання до ЄС є головним геополітичним пріоритетом. При цьому структура торгівлі має вузький асортимент товарів та послуг, сировинний характер експорту та недостатню його диверсифікацію. Враховуючи досвід членства України в СОТ, можна акцентувати, що інтеграційні відносини між країною зі значними відмінностями в рівні економічного розвитку приведуть до отримання вигоди тільки однією стороною - ЄС.

Динаміка та результат зовнішньої товарної торгівлі України, говорить про стійку тенденцію від'ємного сальдо, що відображає негативну тенденцію та свідчить про неуспішну економічну політику держави.

Від'ємне зовнішньоторговельне сальдо складається по всім значимим торговельним напрямкам. Підтримка зовнішньоторговельного балансу відбувається за рахунок другорядних партнерів, що говорить про відсутність системного підходу у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. За таких умов актуальним є питання регіональної диверсифікації зовнішньої торгівлі України, яка може бути реалізована за рахунок поглиблення співпраці із країнами Азії, а саме країнами - лідерами Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР). Особистість економічного співробітництва України з країнами АТР це те, що вони не підпорядковуються будь-яким політичним доктринам і не супроводжується з боку іноземних партнерів жодними політичними умовами.

Високий рівень розвитку провідних тихоокеанських країн, до яких відносяться, Китай, Індія, а також останнім часом й Республіка Корея, є головним чинником зростання ролі зазначеного економічного союзу у світовому господарстві.

Рис. 2. Частка країн в загальній сумі експорту товарів із України до АТР за період 2010-2011р, %.

Світова криза привела до зменшення обсягів експорту по всім зазначеним країнам, крім Китаю. Українсько-китайські торговельно-економічні відносини відзначались сталістю нарощування двостороннього товарообігу до 2011 року, що має локальний характер, рис.3.

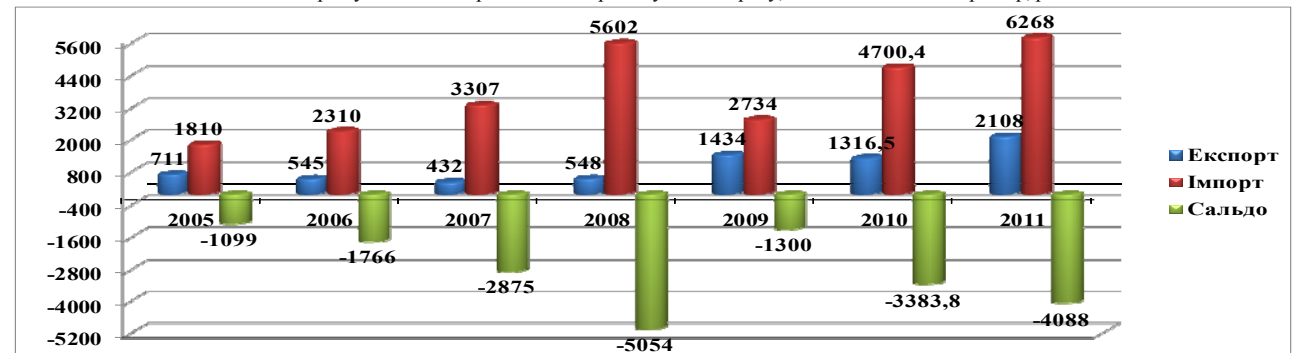

Рис.3. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Україна - Китай, млн. дол. США.

Показники досягнуті в основному за рахунок китайського імпорту, який суттєво випереджає український експорт до КНР. В той же час, важливість розвитку торговельно-економічного співробітництва з Китаєм визначається саме перспективою відновлення та нарощування обсягів українського експорту по основних галузях (машинобудування, авіабудування, металургія, хімічна промисловість, космічна галузь, сільське господарство тощо) і імпорту китайської продукції для забезпечення таких галузей промисловості як нафтогазова, будівельна та ін., можливість спільного розширення ринку послуг (перш за все, у будівництві транспортних коридорів та інших спільних проектах), залучення інвестицій в економіку України.

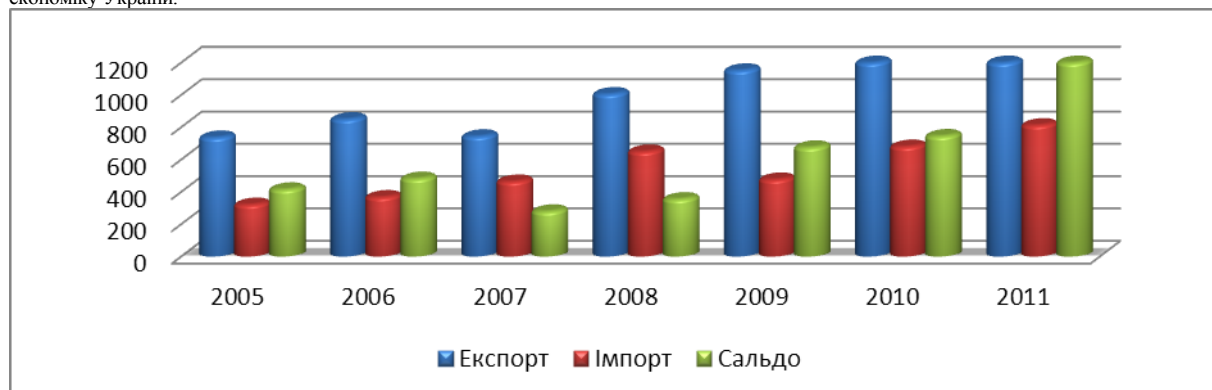

Рис.4. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Україна - Індія, млн. дол. США.

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

В той час, як структура українського експорту до КНР характеризується вузькою номенклатурою товарів: мінеральні продукти руди, шлаки, сажа; хімічна продукція; недорогоцінні метали і вироби з них, підвищення за рахунок нікелевих виробів, чавуну, напівфабрикатів з вуглецевої сталі, феросплав), основну частину імпорту з Китаю складають: машини, обладнання і механізми; електротехнічне обладнання; їх частини; текстиль та текстильні вироби; засоби транспорту (засоби наземного транспорту, крім залізничного і трамваїв; їх частини і обладнання).

Аналізуючи стан двосторонньої торгівлі між Україною та Республікою Індія протягом останніх років, можна спостерігати стрімке зростання двостороннього товарообігу, рис.4.

Індія відноситься до групи країн з якою Україна має позитивне сальдо. Воно утримується внаслідок сталого розширення українського експорту, який збільшується високими темпами. Основним успіхом стало підписання рекордного (400 млн. дол. США) в історії двостороннього співробітництва контракту щодо ремонту та модернізації Україною літаків АН.

Україна, у більшості, виступає постачальником до Індії недорогоцінних металів та виробів, машини - технічної продукції та мінеральних добрив, жирів та олії рослинного, тваринного походження. Можливості українського АПК щодо постачання продовольства в Індію далеко не вичерпані. Тому наявні тенденції слід розвивати в напрямку як збільшення обсягів поставок, так і розширення номенклатури (наприклад, за рахунок цукру, пшениці, джемів тощо).

Розвиток відносин з країнами «нетрадиційних» для України регіонів може компенсувати обмеженість сучасної української зовнішньої торгівлі.

По відношенню експорту до ВВП економіка України є надзвичайно відкритою. На відміну від країн Європи, в Україні не спостерігається стала тенденція до зростання впливу експорту на формування ВВП. З 2004 по 2007 рік вплив експорту знизилася з 67% до 49,6%, багато в чому це пояснюється скороченням реальних обсягів експорту. Після 2007 року почався поступовий ріст впливу експорту, і в 2010 році за рахунок експорту було сформовано близько 54,3% ВВП України.

Частка експорту у ВВП становила 60-55% з середини 90-х років і тільки з 2006 року знизилася майже до 45%. У попередні роки зростання ВВП, більш ніж наполовину був забезпечений експортної складовою. А це означає, що така залежність національної економіки від експортної торгівлі може привести до того, що при погіршенні кон'юнктури зовнішніх ринків економіка знову опиниться в скрутному становищі.

Високий рівень зовнішньої відкритості національної економіки є головним чином вимушеним, тобто результатом занепаду споживчого попиту на внутрішньому ринку. Сильний експорт ефективний для економіки тільки тоді, коли добре розвинений внутрішній ринок. В Україну він, на жаль, є серйозним фактором нестабільності. Високий рівень відкритості став наслідком залежності країни від імпортованих енергоносіїв. При таких умовах експорт став вимушеним засобом залучення критично необхідного обсягу іноземної валюти для фінансування поставок енергоносіїв в Україну, які займають майже половину всього імпорту.

Отже, з'являється проблема подолання вимушено великої відкритості української економіки при несприятливій структурі зовнішньоторговельних потоків.

За підсумками 2010 року сукупна частина енергоємних і сировинних галузей в структурі промислового виробництва становила близько 50%. Така ситуація є загрозою для економічної безпеки держави. При цьому відбувається явне витіснення продукції високого ступеня переробки напівфабрикатами, орієнтованими до того ж не на внутрішній ринок, а на експорт. Показник відкритості національної економіки, який становить майже 60%, втричі перевищує аналогічні показники Росії чи Польщі. Якщо розглянути частку експорту у ВВП в країнах Східної Європи, то можна сказати, що, незважаючи на нестабільність національної економіки цей показник навіть більше, ніж у країн з відносно високим рівнем розвитку. Відповідно частка внутрішнього ринку у ВВП України становить трохи більше 40%. Якщо брати до уваги досвід Польщі, яка за відносно короткий час досягла високого рівня економічного розвитку, то можна відзначити, що висока динаміка інвестицій в основний капітал і модернізація польської промисловості та послуг зобов'язані іноземному капіталу. Він також допоміг утримувати темпи зростання ВВП на найвищому рівні.

Однак, як свідчить досвід більшості країн Центральної Європи, іноземні інвестиції дають відчутний позитивний ефект лише на початковому етапі їх здійснення. В подальшому, у зв'язку з репатріацією прибутків, отриманих від відповідних вкладень, зростанням дефіцитності платіжного балансу та структурними деформаціями, конкурентоспроможність національних економік не тільки не посилюється, а навпаки, послаблюється. Але все буде визначатися адекватністю економічної політики національних урядів.

Зовнішньоторговельними партнерами України є країни різних регіонів і частин світу. Серед європейських країн найбільше експортно-імпортних операцій здійснюється з Німеччиною, Італією, Польщею та Угорщиною, а серед країн інших регіонів світу - з Туреччиною, Китаєм і США.

Майже третина всього експорту та половина імпорту Україні припадає на країни колишнього СРСР, насамперед Росію, яка є основним партнером у зовнішній торгівлі України, далі йдуть Туркменістан, Білорусь, Казахстан і Молдова.

Розвиток зовнішньої торгівлі в 2010 році відбувалося на тлі відновлення зростання інвестиційного та промислового попиту з боку більшості країн - зовнішньоторговельних партнерів держав - учасниць СНД. Однак обсяги зовнішньої торгівлі поки не досягли докризового рівня.

Основними торговими партнерами України серед держав - учасниць СНД є Білорусь, Казахстан і Росія.

Серед країн СНД Росія - стратегічно найбільш важливий і одночасно один з найбільш складних для України партнерів з економічного співробітництва. Особливості формування російсько-українських відносин обумовлені багатьма об'єктивними факторами, головними серед яких є:

територіальна близькість Росії і України,

геополітичне розташування України між Росією і Європою, значна протяжність спільного сухопутного і морського кордону, єдність історичного минулого та слов'янської культури, багатотисячолітні культурні і людські зв'язки, наявність багатогранних і тісних економічних і наукових взаємозв'язків, існування ресурсної і технологічної взаємозалежності окремих галузей і виробництв обох країн.

Для забезпечення сталого розвитку необхідне відновлення ємного внутрішнього ринку. Заходи з подолання глобальної кризи повинні бути спрямовані, в першу чергу, на зміцнення зруйнованих внутрішніх коопераційних зв'язків, відновлення технологічних ланцюжків з виробництва складних видів продукції. Необхідна глибока модернізація та підвищення конкурентоспроможності економіки на новій технологічній основі. Спільна програма по виходу з кризи повинна, в першу чергу, враховувати специфіку україно-російських відносин.

Крім того, у Росії немає пристойних глибоководних незамерзаючих комерційних портів на Балтиці. Немає їх і на Півночі, якщо не вважати Мурманського торгового порту, можливості якого різко обмежені можливостями залізниці, а комерційна ефективність - високими ставками фрахту в зимовий час і тими ж залізничними тарифами. Єдиний глибоководний порт в Європейській частині Росії - Новоросійськ. Але й там є обмеження по залізниці та фізичні обмеження розвитку структури порту. Звідси ще одне особливе значення Україна, що робить неминучим її об'єктивне входження в зону життєвих інтересів Росії: порти Одеса, Іллічівськ, Южний, Маріуполь, через які здійснювалася значна частка зовнішньоторговельного обороту колишнього Радянського Союзу і які розвивалися саме як стратегічні загальносоюзні структури.

Розрив зв'язку Росії та України, особливо в машинобудівному комплексі, може істотно вплинути на становище в економіці Росії, так як по сформованій спеціалізації багато українських підприємств є монополіями постачальниками в Росію найважливіших виробів.

Наприклад, питома вага ввезення з України до Росії бурякозбиральних і кукурудзозбиральних машин становить 100 відсотків, тобто практично всі ввозяться з Україною, жаток рядових, насосів парових, поршневіх і інших - теж 100%, кранів на пневматичному колісному ході - 80%.

У свою чергу Україну так само залежна від Росії. Україна належить до енергодефіцитним країнам, оскільки за рахунок власних джерел задовольняє свої потреби в паливно-енергетичних ресурсах лише на 47-49%. Росія сьогодні зберігає лідируючі позиції на європейському газовому ринку, є одним з найбільших постачальників нафти на світовий ринок. За рахунок російських енергоносіїв

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

покривається 100% потреб України в ядерному паливі, близько 75% потреб в сирій нафті і близько 50% - у природному газі. Власний видобуток України покриває 10-12% потреб у нафті та 20-25% - у природному газі.

Тісна економічна інтеграція в минулому допомагає російським і українським підприємствам в ряді випадків активно розвивати виробничу кооперацію в даний час.

Метою співпраці має стати подальше поглиблення зв'язків у торговельній сфері, послідовне нарощування обсягу товарообігу, надання сприяння у створенні міждержавних корпорацій, спільних підприємств та інших організаційно-господарських структур, що дозволяють залучати позабюджетні кошти, швидко реагувати на зміну кон'юнктури зовнішнього і внутрішніх ринків.

Ряд факторів зумовлює те, що Україна знаходиться на нижній стадії розвитку потенціалу конкурентоспроможності економіки по відношенню до розвинених країн. Це, по-перше, відстала структура експорту. Орієнтація на експорт товарів з низьким ступенем обробки не веде країну по шляху світового науково-технічного прогресу.

До того ж інформаційна революція і технології XXI століття можуть призвести до значних і непередбачуваних в даний час коливань попиту на сировину. Це може ще більше послабити конкурентоспроможність ряду наших сировинних товарів.

У всіх країнах світу чітко розрізняють особливості конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках і відповідно застосовують специфічні засоби і методи державного впливу на підвищення конкурентоспроможності виробників на національному та світовому ринках. Відповідно до висновків фахівців розвинених країн, в конкурентній боротьбі виграють ті країни, в яких внутрішній попит зорієнтований, перш за все, на продукцію внутрішнього ринку. Це важливо для України, в економіці якої спостерігається протилежна тенденція.

Головна проблема розвитку українського товарного експорту - низький потенціал конкурентоспроможності на зовнішніх ринках продукції з високим рівнем переробки, низька технологічність і наукоємність товарів. За Україною все більше закріплюється місце постачальника напівфабрикатів, які виготовляються галузями з підвищеними рівнями трудомісткості, енерго-і матеріалоємності і з низьким рівнем екологічності. Така парадигма розвитку експортної структури суперечить національним структурним пріоритетам і перспективам розвитку структури господарства в цілому. Більш того, в умовах обмеженості внутрішнього попиту експортний зростання стає катализатором структурного спрощення економіки.

В останні роки підкреслювався вже не стрімке зростання експорту, а відзначалися недоліки щодо його структури. По-перше, сам по собі зростання експорту продукції металургії на тлі занепаду машинобудівного експорту є несуттєвим. По-друге, навіть металургійний експорт за останні роки стрімко погіршує свою структуру.

Отже, слід приділяти увагу не зростанню обсягів експорту, а поліпшенню його структури. Зовнішня торгівля, яка сама по собі є «точкою економічного зростання» в даний час потребує відновлення виробничого потенціалу країни. Як ніколи раніше, зовнішньоторговельна політика повинна формуватися у взаємозв'язку з промислової, інвестиційної, грошово-кредитної, валютної, податкової, соціальною політикою держави. Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі тісно пов'язані з проведенням зваженої структурної політики, яка спрямована на збільшення випуску готової продукції і товарів високого ступеня переробки. Поставки за кордон продукції чорної металургії, хімічної промисловості, деревообробної промисловості, будуть переважати в його структурі до тих пір, поки не буде подолана криза в економіці і не налагодиться випуск наукомісткої, високотехнологічної продукції. Тільки тоді Україна зможе вийти на міжнародний ринок як постачальник конкурентоспроможної готової продукції. А поки що, вплив зовнішніх факторів на українську економіку залишається досить відчутним.

Отже, проаналізувавши проблему відкритості національної економіки, можна стверджувати, що по відношенню частки експорту товарів і послуг - економіка України є достатньо відкритою і надзвичайно залежною від кон'юнктури зовнішніх ринків. Подальше зростання частки експорту у ВВП в сучасних умовах є недоцільним. Будь-яке погіршення світової кон'юнктури на товари традиційного українського експорту призведе до різкого скорочення зовнішньої торгівлі. Відповідно економічна політика України і, в першу чергу, її зовнішньоекономічна стратегія потребують значної перебудови.

Як показує досвід країн з розвинутою ринковою економікою, в Україні доцільно:

- Створити стабільний внутрішній ринок, щоб уникнути занадто великої залежності від зовнішніх ринків і коливань їх кон'юнктури;
- Вести пошук нових альтернативних ринків збуту товарів українського традиційного експорту;

- Розробити заходи щодо структурної перебудови економіки держави, розвитку високотехнологічного експорту, який був би конкурентоспроможним на зовнішніх ринках.

Незважаючи на наявні проблеми, найтісніше російсько-українська співпраця в економічній сфері - не випадковий збіг обставин. Це пряме спадщина спільної історії, а точніше - органічне і закономірне її продовження. Розглядаючи тенденції річних темпів зростання ВВП, промислового виробництва Росії і України за досить тривалий період, простежується явна взаємозалежність між темпами приросту: у Росії поглиблення - в Україні поглиблення, в Росії спад - в Україні спад. Ця тенденція говорить про те, що, хоча єдиний господарський комплекс колишнього Радянського Союзу піддався тотальному руйнуванню, він все-таки повністю не знищений до сих пір. Одночасно, економічне зростання Росії та України демонструє повну відірваність економіки України від політики і від владних відносин.

Взаємне переплетення і взаємна доповнюваність економік, спільність науково-технічного потенціалу, виробничої бази та методів господарювання - все це і сьогодні зумовлює наявність потужної стратегічної складової російсько-українського партнерства, направляє двостороннє співробітництво в довгострокове русло, допомагає підприємствам активно розвивати виробничу кооперацію в даний час.

Російські та українські підприємства за сформованою спеціалізацією є монополями постачальниками найважливіших промислових виробів в рамках міждержавної кооперації. Розрив зв'язку Росії та України може суттєво вплинути на становище, як у російській економіці, так і в українській. Створення аналогічних виробництв і в Росії і в Україну потребує значних часових і фінансових витрат.

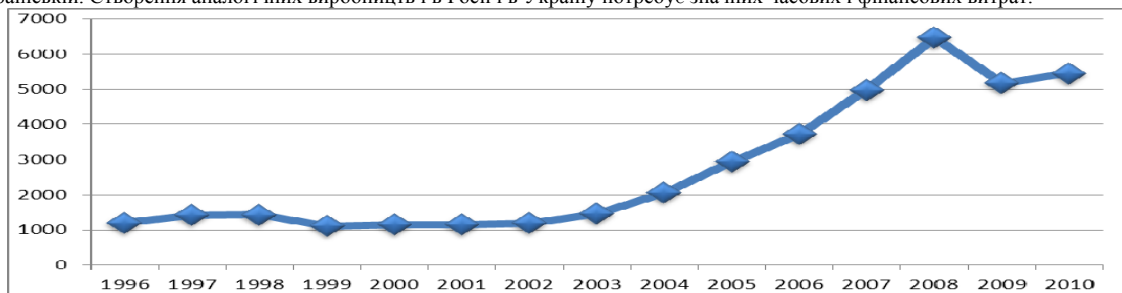

Рис.5. Імпорт послуг Україною на протязі 1996-2010 рр. (відсотків до загального обсягу за період)

З метою реалізації взаємних інтересів Росії та Україні необхідно реалізувати систему заходів економічного, політичного та організаційного характеру.

Як показує досвід розвинених країн, сьогодні ефективну зовнішньоекономічну діяльність забезпечують структурно збалансовані національні економіки - з нормально функціонуючими міцними секторами, оптимальними пропорціями виробничої і невиробничої сфери, з адекватним внутрішній і міжнародній соціально-економічній структурі співвідношенням державного і приватного секторів. Оптимізація саме цих параметрів забезпечує конкурентоспроможність національних економік.

Отже, можна зробити висновок що, незважаючи на те, що зовнішньоекономічна стратегія України повинна бути спрямована на здійснення всілякої підтримки експорту продукції, експорт будь-яку ціну, не повинен бути самоціллю.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Дослідження динаміки та результатів операцій з імпорту послуг Україною, як учасника світових економічних процесів, на протязі певного періоду часу є важливою складовою визначення ефективності такої участі.

Якщо піддавати аналізу показник імпорту послуг за 1996-2010 рр., то можна помітити, що в цілому спостерігається позитивна динаміка нарощення цього показника.

Проведений аналіз показників з імпорту послуг Україною з економік інших країн світу довів, що Україна приймає активну участь у світових економічних процесах. Обсяги імпорту послуг постійно зростають як з усіх частин світу, так і з стратегічних ринкових сегментів політико-економічних утворень. При цьому, Україна більш залежна від імпорту послуг з країн ЄС, ніж від імпорту послуг з країн СНД, що потребує подальшого вивчення, з точки зору аналізу як структури та динаміки імпорту на регіональному ринку України, так і товарної структури імпорту.

Висновки. Аналізуючи структуру українського експорту, можна зробити висновок про те, що основна його частина є занадто енергоємною. Тому Україна не в змозі нарощувати експорт без збільшення імпорту енергоносіїв. Отже, скорочення енергетичного імпорту приводить до падіння обсягів випуску продукції в основних експортно-орієнтованих галузях – металургійній і хімічній. Позначається також і втрата даними галузями своїх конкурентних позицій на світовому ринку в результаті високих витрат на виробництво і низьку якість продукції. Крім того, в українському металургійному експорті зростає питома вага продукції з низьким ступенем обробки, а більшість зовнішніх ринків труб було втрачено вітчизняними виробниками в результаті антидемпінгових розслідувань. На цей час проти українських експортерів ведеться близько 100 подібних розслідувань. У цілому, з 1993р. антидемпінгові санкції принесли Україні збитків на 1-1,5 млрд. дол. США.

Основну проблему в інвестиційній сфері України становлять недостатність фінансових ресурсів і незначні можливості їх залучення. В даний час необхідно забезпечити стимулювання процесів нагромадження й ефективного використання інвестиційних ресурсів відповідно до перспектив інноваційного розвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Макогон Ю.В. Глобальна економічна криза 2008-2010 років: світовий досвід та шляхи подолання в Україні / Монографія / [В.П. Антонюк, С.С. Аптекар, Н.А. Балтачєва та ін.]; під заг. ред. В.І. Ляшенка. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 414 с.
2. Макогон Ю.В. Кризис мировых рынков и внешнеэкономические связи Украины / Ю.В. Макогон // Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових співробітників і аспірантів Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за 2007-2008 рр. - Донецьк, 2009. - Т.2. - С. 259-260.
3. Внешнеторговые отношения государств – участников СНГ в 2010 году/[Электронный ресурс]/Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by>
4. Информация о социально-экономическом развитии и торгово-экономических отношениях государств – участников СНГ в 2010 году/[Электронный ресурс]/Режим доступа: <http://www.cis.minsk.by>

РЕЗЮМЕ

У статті досліджено теоретичні основи міжнародної економічної інтеграції, розроблено практичні рекомендації щодо визначення регіонально-інтеграційних пріоритетів країн і організаційно-економічних умов їх реалізації в процесі глобалізації економіки.

Ключові слова: зовнішньоекономічні зв'язки України, зовнішньоторговельний оборот, диверсифікація ЗЕЗ

РЕЗЮМЕ

В статье исследованы теоретические основы международной экономической интеграции, разработаны практические рекомендации по определению регионально-интеграционных приоритетов стран и организационно-экономических условий их реализации в процессе глобализации экономики.

Ключевые слова: внешнеэкономические связи Украины, внешнеторговый оборот, диверсификация ВЭС

SUMMARY

This article explores the theoretical foundations of international economic integration, developed practical recommendations for the determination of regional-integration priorities of management and economic conditions of their realization in the process of economic globalization.

Keywords: foreign economic relations of Ukraine, foreign trade turnover, diversification External Relations.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ КАПИТАЛОМ

Белоус-Сергеева С.А., ассистент, ДВНЗ «Приазовский государственный технический университет», г. Мариуполь, Украина

Постановка проблемы. Управление интеллектуальным капиталом, как стратегическим ресурсом предприятия является недостаточно исследованной в отечественной практике. Поиск системы управления интеллектуальным капиталом, направленной на получение максимальной прибыли и эффективности использования ресурсов предприятия является стратегически важным аспектом.

Анализ последних исследований и публикаций. Теоретические аспекты исследований интеллектуального капитала нашли отображение в трудах зарубежных и отечественных ученых Д. Белла, Е. Брукинг Дж. Гелбрейта, Л. Едвинсона, М. Мелоуна, Т. Стюарта, Л. Абалкина, В. Антонюк, И. Булеева, В. Гейца, Е. Гришновой, А. Кендюхова, В. Иноземцева, А. Козырева, В. Левкинского, В. Леонтьева, Н. Марочной, А. Чухна.

Целью статьи является выявление совершенствования управления интеллектуальным капиталом промышленного предприятия.

Изложение основного материала. Управление интеллектуальным капиталом формирует стратегию его эффективного использования для предприятия. Интеллектуальный капитал включает в себя знания, умения, опыт, квалификацию которые в свою очередь реализуются в производительности труда и повышают конкурентоспособность предприятия на рынке. Формы и методы управления интеллектуальным капиталом влияют на рыночную стоимость предприятия, уровень капитализации, конкурентоспособность в отрасли. Управление интеллектуальным капиталом предприятия – это в первую очередь системный подход к определению использования материальных и нематериальных активов, полноценному использованию опыта и всех информационных активов. Недостаточное внимание вопросам стратегии управления интеллектуальным капиталом может привести к потере конкурентоспособности и банкротству. Стратегия управления интеллектуальным капиталом формирует рациональное использование знаний, опыта, потенциала тем самым создавая новую стоимость, реализованную в продукции.

Для формирования стратегии управления интеллектуальным капиталом предприятия необходимо определить объекты управления. Составляющие ИК предприятия: человеческий (личный) капитал, организационный (структурный) капитал, потребительский (интерфейсный, маркетинговый) капитал. Основой функционирования всего интеллектуального капитала предприятия является человеческий капитал. Наибольшее значение имеет человеческий капитал, потому что именно человек организует, осуществляет деятельность предприятия, производящего продукт, формирует сети связей, имидж, конкурентные преимущества, вступая во взаимодействие с другими людьми. Человек является основой и ключевым ресурсом функционирования всего ИК предприятия и бизнеса в целом. Две вторые составляющие интеллектуального капитала структурный и потребительский капитал в свою очередь дополняют и создают эффективное функционирование и развитие предприятия. Основой успешной деятельности предприятия является налаженное тесное, четкое взаимодействие всех трёх компонентов интеллектуального капитала.